

D) *Szegeden szaporodott.*

- 1 Fejér dragoner.
 fekete hosszú magyar mente.
 fekete posztó mente, lajbli *kazimir* nadrág.
 liberia dolmány fejér sinorral, más sárga sinor.
 egy huszár kék mente.
 5 régi magyar dolmány.
 1 baraczk virág szín frakk.
 liberia mente, tarka sinorral.
 két sárga sinor öv.
 egy gyalog tisztí öv.
 1 paraszt fejér rékli.
 1 kék katona nadrág, s 1 veres.
 1 gyalog kard *kuplival*.
 1 csikos török bugyogó gyermeknek és felső ruha.
 Veres frakk, sárga bugyogó, és lajbli.
 1 zöld és egy fekete asszony váll.

BAYER JÓZSEF.

HOL SZÜLETETT BÁRÓ KEMÉNY ZSIGMOND?

Mielőtt közleményem e kérdésre biztossággal felelné: talán nem hiában újítom fel az olvasó emlékében a kitűnő frónak id. Szász Károlyról szóló emlékbeszédét. Az oratio befejező fordulatában mélyen megindulva érinti a szónok saját egyéniségét, s bár akkor hosszú és érdemes út állott már mögötte dicső pályájából, habozó szerénységgel veti fel a kérdést: vajon az utókor találni fog-e az ő működésében valami érdemest, s midőn fejfáját is ledönté az idő, akadnak-e csak egynehányan, vagy talán csak egy is, a ki munkáit olvasva némi érdeket igyekszik irántuk gerjeszteni. Kemény elsorangú tehetség volt a lángész önállóságával s a tudós ismeretével együtt, előkelő származása, a fényes multú ősök még nagyobbra emelik a közönség szemében: s mégis nincs a magyar írók között egy is, a kiben az egyéni becsvágy kevésbé lett volna kifejlődve. Csak így érthetni, hogy élet-rajzánál az előbbi kérdés vár megoldásra.

A pusztakamarási sírról csak a múlt évi közülésén a Kisfaludy-társaságnak olvasta fel Gyulai Pál elegicus hangú költeményét:

Kicsiny falu, oly nyugalmas magány,
 Árnyas gyümölcsös a domb oldalán.
 Három diófa a földig borúl
 S benn mintegy rejtve két sír domborúl.
 Kemény az anyja mellett nyugszik ott
 Még ifjú volt, hogy innen távozott;
 Sok zordon év telt-múlt el azalatt
 S csak halni tért meg, honnan elszakadt....

De születéséről hiányosak s nem megbízhatók az adataink. Van írónknak egy kéziratos naplója a Kemény Zsigmond-társaság birtokában s itt az 1815-ik évet olvassuk, más életrajzi vázlatokban pedig, a melyekhez többnyire ő nyújtotta az adatokat az 1816. év áll a jelzett esemény időpontjául.

De a hó és nap s a születés helye ismeretlen.

Ily esetben vagy családi iratokból, vagy egy régi bibliának táblájáról, a hová szokták írni ősi magyar szokás szerint a matrikulát, vagy pedig a ref. egyház valamelyik anyakönyvéből lehet a dolognak nyitjára jőni.

Annyi mindig bizonyos volt előttem, hogy Hunyad- vagy Alsó-Fehérvármegyében lehet a születéshely, mert Kemény Zsigmond anyja Borbátvízről való Hunyadból, költőnk birtoka pedig a másik megyében Kapudon volt s ő gyerekkorát és első ifjúságát is Alsó-Fehérvármegyében töltötte. Azonban egy közvetett értesítés Kemény Zsigmond egyik rokonától, özv. Zeyk Károlyné szül. br. Kemény Judittól, szerencsésen útba igazított, hogy Alvincz alsófehérvármegyei községben található meg az elveszett nyomot. A község lelkészének, Benedek Károlynak értesítése alapján, a mely szerint anyakönyvi feljegyzések vannak e századnak első két tizedéből is, a tavasszal megjártam Alvinczet s útamnak az alább közlött kivonat az eredménye.

Legyen szabad azonban először magáról az anyakönyvről szólanom. A régi anyakönyvet megrongálta az 1851-ki árvíz, csak egynehány, nem is egymásra következő, összefüzetlen

lap maradt meg belőle, érdes tapintatú, régi szabású, nagy-árkus lapok, melyeknek fehér színét beszennyezte az idő, némelyik szakadozott, egy kis darabka hiányzik belőle, a legrégibb évről szólónak (1799) pedig nagy része. Az írás tiszta, de az első lapon s másutt is egy-két helyt meghalványodott. Kivonatomban azonban, az 1819-ik évi nap szám híján, mindenütt a legtisztábban olvasható szöveg másolata. A lapok hosszában két részre vannak osztva, a balfelől a kereszteltekre, a másik pedig a meghaltakra vonatkozik. És most közlöm magát a hiteles kivonatot:

1799. Februarii kereszteltem L. B. Kemény Sámuel ur ö Ngánk Annát K. Atya G. Wass Miklós ur Nga K. Anya a grófné gróf Nemes Anna ö Nga.

1802. Februariusnak 7-dikén B. Kemény Sámuel urnk Károlyt. Fők. atya T. Zilahi Gábor úr f. k. anya az Aszszony.

1803. Apr. 8-dikán B. Kemény Rosaliát f. keresztatyja B. Györffi Mihály f. k. anya T. Bardotz Jánosné aszszony.

A. 1805. Februarius 3-dikán B. Kemény Sámuel ur ö Ngk Sámuelt ker. Atya T. Bardotz János ur Ker. Anya élete Párja.

A. 1806 16^a Martii B. Kemény Sámuel úr ö nagyságok Sándort: Fők. Atya M. Bartsai Sámuel ur K. Anya T. Bardutz Jánosné I. aszszony.

1807 19-dik Martii kereszt. Báró Kemény Sámuel ur ö Nagygának és B. Györfi Károlina Aszsz. ö Nagygának 'Susánnát, a Fő K. Atya Bardotz János ur, a Fő K. Anya özvegy Laskai Andrásné ifjú aszsz. voltak.

1808 7-dik Augusti Kereszteltetett B. Kemény Sámuel urnak és B. Györfi Károlina Aszszonynak egy rendes idő előtt született leánykájok Mária az ö nagysá- (!) házoknál.

1814 26-dik Junii Kereszteltetett Mélt. Báró Kemény Sámuel urnak és Mélt. Tsoka Rósalia aszszonynak '*Sigmond*, a Fő K. Atya Báró Györffi Mihály ur, a fő K. Anya kedves élete párja Mélt. Ugron Károlina aszszony: de minthogy ezek jelen nem voltak substitutussaik voltak T. Bardotz János ur és élete párja Laskai Rákhel aszszony, jelen voltak Tiszt. Fábján János és Tsató Ferencz urak is.

1819-ben 2-dik Augusti Kereszteltetett Mélt. B. Kemény Sámuel ur és Csoka Rósalia Aszszony ö Nagyságoknak Rosalia; a Fő K. Atya volt M. Gróf Vas Imre ur ö Naga, a K. Anya Mélt. Tsizsár Miklósné Aszszony, Folinus Rosalia.

1822-ben 24 8-bris Kereszteltetett B. Kemény Sámuel ur ö nagyságának és Tsoka Rósalia Aszszonynak János, a Fő K. Atya Mélt

Barcsai János ur, a K. Anya az ő nagysága élete párja B. Jósika 'Susán aszszony ő nagysga, de magok jelen nem lévén substitutus K. Atya Tit. Vásárhelyi Péter ur, a K. Anya Tit. Prentits Ferenczné Kis Klára ifu aszszony voltak.

E kivonatból világos tehát, hogy írónk és testvérei Alvinczen születtek. Atyja kétszer nősült, első neje br. Győrfi Karolina, az utolsó pedig Csóka Rozália volt. Kemény Zsigmondnak két édes testvére volt s hét mostoha testvér nevét őrzik e feljegyzések, de az nincs kizárva, hogy kivonatunk erre vonatkozólag nem teljes.

Továbbá módosul tudásunk a születés évét illetőleg; most már mellőzve az előbbi bizonytalan datumokat, az 1814. évnél, mint biztos adatnál, meg kell állapodnunk. Feltűnő azonban, hogy seholsem a születésnap, hanem mindenütt a keresztelés ideje van jelölve. E szertartás és családi ünnep pedig vagy rögtön követte a születésnapot vagy pedig rövid időközben; úgy hogy, egyéb adatunk nem lévén, a születésnapot június hónapnak 1—26-dika közé tehetjük.

Br. Kemény Sámuel birtoka Barcsay kézbe került telkestől együtt, innen pedig új birtokozhoz, a ki alatt a szülőházat teljesen széjjel hordták s anyagát más célra használták fel.

Még csak egy pár szót!

Az utast, ha e szép vidéken halad keresztül, elgondolva a régi Erdély sorsát, valami borongó hangulat szállja meg. Kenyérmező, Gyulafehérvár, Alvincz — mennyi emlék szunyad e tájon! S azt, kinek műveiben az ide temetkezett múlt kikelt sírjából, szintén e föld vallhatja fiának, de szülőháza nem ház, nem is emlék, hanem magányos, elhagyott hely. Vajha a jövő megváltoztatná e zord képet s a magyar nemzet áldozatkészsége itt is kimutatná figyelmét az iránt a férfiú iránt, a ki egész életét hön szeretett hazájának áldozta.

Dr. GARDA SAMU.